

Ján Stehlo

27. 07. 1787 – 13. 01. 1868

Korene evanjelickej rodiny Stehlovcov siahajú do horehronského Brezna. Boli považovaní za vážených mešťanov. Štefan Stehlo z Brezna bol z rodu prvým evanjelikom, po ktorom pochádza Matej Stehlo, zakladateľ rodu Stehlovcov, ktorí boli učiteľmi a farármi na Gemeri a Dolnej zemi. Matej Stehlo bol najprv učiteľom vo Vyšnej Slanej a potom farárom vo Vyšnej Slanej a Chyžnom. Jeho syn Ján Stehlo bol učiteľom vo Vyšnej Slanej. Toho syn, Ondrej Stehlo, bol učiteľom v Kameňanoch a potom farárom v Kraskove, Drienčanoch a od roku 1757 v Pilíši, kde sa stal aj peštiansko-békešským seniorom. Jeho syn Ondrej Stehlo sa narodil v roku 1752 v Kraskove. Za farára ho ordinoval superintendent Ján Čerňanský, ktorý ho zároveň vybral a odporučil Petrovčanom za najvhodnejšieho kňaza. Bol vôbec prvým evanjelickým farárom v týchto dolnozemsých priestoroch, v Báčke.

Do Petrovca prišiel v roku 1783. Prvých dvanásť rokov býval Ondrej Stehlo v skromnom sedliackom domčeku a až v roku 1795 postavili Petrovčania pod jeho vedením budovu fary a školy. Od samého začiatku vplýval aj na slovenských evanjelikov v Hložanoch, Kysáci, Laliti. Vďaka nemu sa odčlenením z peštiansko-békešského seniorátu vytvoril druhý samostatný báčsko-sriemsky seniorát a za prvého seniora bol zvolený práve on. Pod jeho vedením vznikli v Slováckmi obývaných obciach viaceré samostatné cirkevné zbory, zriadili a postavili sa prvé školy. Ako petrovský farár a báčsko-sriemsky senior pôsobil až do svojej smri, kedy v Petrovci zomrel vo veku 66 rokov.

Ján Stehlo sa narodil 27. júla 1787. roku v Petrovci, ako druhé z desiatich detí rodičom - otcovi Ondrejovi, evanjelickému farárovi a matke Zuzane rod. Dedinskej. Základné školské vzdelanie získal doma. Učil ho učiteľ Daniel Záturecký a iní domáci učitelia. V rokoch 1791 – 1793 v rodine Stehlovej ako vychovávateľ pôsobil Juraj Rohonyi, neskoršie učiteľ v Kulpíne a farár v Hložanoch. Keď mal 12 rokov odišiel do Rábu a potom na gymnázium do Poľného Birinčoku.

V rokoch 1805 - 1811 študoval v Bratislave a vo Wittenbergu. Ján Stehlo bol prvý Petrovčan, ktorý získal vysokoškolské vzdelanie. Ako skončený teológ vrátil sa domov.

V roku 1811 bol vysvätený za kňaza Christoforusom Lycim v Banskej Bystrici. V rokoch 1811 - 1814 ako kaplán pôsobil v Petrovci (bol prvým petrovským kaplánom). V roku 1815 bol povolaný za vojaka do Padiny v Banáte, kde ako vojenský kňaz tri roky vykonával svoje povolanie.

Keď Ondrej Stehlo, petrovský farár a jeho otec vo februári 1818 zomrel, Petrovčania si povolali Jána Stehlu za svojho farára.

Hoci nový petrovský kňaz po svojom otcovi nastúpil už do hlboko postavených základov evanjelickej cirkvi, predsa od samého začiatku jeho činnosti sa mohol tešiť z povinností budovania a zveľaďovania cirkevného majetku. A tak už roku 1820 si cirkev postavila za cieľ vybudovať novú školskú budovu. Mala to byť priestranejšia budova, prispôsobená potrebám oboch učiteľov, ktorí tu vtedy pôsobili.

Okrem toho zjavila sa naliehavá potreba pokryť celú kostolnú strechu. Pri dôkladnejšej kontrole sa totiž zistilo, že je strecha drevená a keďže cez ňu roky prenikala vlhkosť a dažde, drevo bolo zničené.

Tak farár spolu s cirkevným zborom začali robiť plány o tom, ako zadovážiť prostriedky a materiál na vykonanie potrebných opatrení okolo chrámu. Rozhodli, že sa bude reštaurovať celý

chrám a každej domácnosti naložili, aby prispela na tieto účely, pravdaže, podľa svojich možností.

Práce začali iba v roku 1821, keď už zbor mal zadovážený dostatok materiálu na ich priebeh. Cirkevníci boli z namáhavých prác unavení, ale výsledok bol viditeľný.

Práce okolo stavby kostola boli šťastne dokončené v sobotu pred 5. Trojičnou nedeľou. Konečne sa cirkev petrovská dočkala aj toho slávnostného dňa posvätenia svojho chrámu, čo sa udialo 13. októbra 1823, v 20-tu nedeľu po Sv. Trojici. Počas jeho pôsobenia bola v roku 1837 vybudovaná dvojposchodová farská budova.

Počas pôsobenia Jána Stehlu v petrovskom cirkevnom zbore sa vystriedalo 13 kaplánov: Karol Jesenský, Štefan Homola, Ľudovít Babylon, Karol Langhoffer, Pavel Orgován, Michal Gittner, Jozef Stehlo, Šimon Beniač, Gustav Belohorský, Štefan Žarnovický, Juraj Mrva, Michael Valach a Andrej Bukva.

Ján Stehlo bol 17. novembra 1831 zvolený za báčsko-sriemského seniora. V službe seniora bol do roku 1852, čiže 21 rok.

Počas pôsobenia Jána Stehlu v Petrovci cirkevný zbor zriadil štyri učiteľské stanice. Brojil proti zaužívaným ľudovým zvyklostiam a za jediné rozptýlenie a oddych pre ľudí považoval iba cirkevné obrady. Na druhej strane sa snažil upriamiť pozornosť ľudu o ich zdravie, ochranu majetku proti živelným pohromám, organizoval na ne zbierky a z cirkevnej pokladnice umožňoval pôžičky. Aj keď zo svojho postavenia viedol s celou svojou rodinou nadštandardný život jednej z vedúcich osobností dediny, často sa priklonil na stranu chudobných a prvoradé mu boli aj celoobecné záujmy, lebo si uvedomoval, že keď bude prosperovať dedina ako celok, bohatšia bude aj miestna cirkev. Ján Stehlo bol dobrým rečníkom a ovládal niekoľko jazykov. Aj keď bol rodeným Slovákom, v úradných záležitostiach aj v domácich pomeroch ako senior dával prednosť nemčine a maďarčine. Rodnú reč medzi svojimi cirkevníkmi však považoval za prvoradý dorozumievací prostriedok. Za práva jazyka slovenského ľudu a národa bojoval a vytrpel veľa. Svoje najznámejšie a najcennejšie dielo Petrovskú kroniku s názvom *História Ecclesiae Aug. Conf. Petrovácz brevota expozita per Joannem Stehlo* písal od roku 1818 do roku 1862 prevažne po latinsky. V kronike okrem náboženského života zaznamenal aj mnohé dôležité udalosti svojej doby.

Aj keď v niektorých otázkach ľudovej osvety a národno-kultúrnych otázkach zaujímal rozporuplné postoje, vyzdvihnúť treba jeho podporu pri založení protialkoholického Spolku triezvosti, patronát nad založením *Nedeľnej školy*, ktorú výkonne zakladal, viedol a organizoval jeho kaplán Štefan Homola.

V osvetových, školských a jazykových otázkach mal bližšie k Jánovi Kollárovi, ako nablízko v Novom Sade pôsobiacemu P. J. Šafárikovi, ktorého aktivity si nie veľmi všimal. Aj keď spoločne s Jánom Kollárom mal výhrady voči Štúrovej spisovnej slovenčine, bol to práve on, ktorý už v roku 1843 sa ako prvý verejne hlásil na ich obranu z titulu funkcie báčsko-sriemského seniora v maďarských cirkevných a školských novinách.

Uvádžam jednu udalosť podľa ktorej možno vystihnúť črty osobnosti farára Jána Stehlu: Zvon, zo štyroch najmenší a najstarší, ktorý si táto cirkev zadovážila ako prvý spoločný majetok ešte pred Tolerančným patentom, nešťastnou náhodou spadol zo svojho miesta a rozbil sa na kusy. Cirkevníci boli veľmi nešťastní z tejto udalosti, lebo zvon nebol ani tak veľkej hodnoty ako, čo bol ich srdcovou záležitosťou. A svoju funkciu zvolávania na služby Božie plnil už dlhé roky. Aj samotný farár súciteľ so svojim ľudom, lebo poznal historickú hodnotu zvonu a aby zjemnil smútok Petrovčanov rozkázal pozbierať pozostalé kusy zvonu a uložil ich do archívu ako vzácnu pamiatku. Na pozadí tohoto môžeme jasne pozorovať empatický prístup farára Stehlu ku svojim cirkevníkom a to, že bol skutočným pastorom svojich ovečiek. Že nedával prednosť len

hospodárskej starostlivosti o cirkev, tomu kto a ako často navštevuje služby Božie, alebo ako pravidelne si kto platí cirkevnú daň, ale pozorne zaobchádzal dokonca aj so starým zvonom, ktorý bol už pomaly aj bez hodnoty.

Na stranách kronike z roku 1842 píše: „V tom čase, keď sa v Petrovci zvykli konať sobáše, v októbri a novembri, zavádza sa do nášho cirkevného života experiment, že sa už šesnásťroční ponáhľali do manželstva, nedospelí sa zasnubovali, bola z toho všeobecná ťažkosť a tak musel farár rodičov verejne z kancľa napomínať, aby sa neponáhľali, a pri najmenšom nech to budú aspoň osemnásťroční synovia, ktorých bude možné k sobášu pripustiť. Lenže na tieto reči mali naši cirkevníci hluché uši a svojim deťom robili po vôli.

Domáci kňaz proti tomuto palčivému problému nemohol nič podniknúť. Predtým to boli 20 a 24 roční naši Petrovčania, ktorí do manželstva vstupovali, ale teraz sa z roka na rok viacej ponáhľajú a sotva sa môžu dočkať toho sedemnásteho roku.“

Do manželstva vstúpil v roku 1812 s Emíliou Weinrichovou, dcérou dôstojného pána Johana Weinricha a Sophie Catariny Hoffmanovej, v tom čase v Seghedy účinkujúceho. Manželka pána farára Stehlu, Emília, sa narodila v roku 1797 a umrela ako 34 ročná v roku 1831 v čase veľkej epidémie cholery. V deň konania jej pohrebnej počestnosti, ktorú konal Daniel Kolényi, farár kulpínsky bolo spolu 9 pohrebov. O 6 dní po smrti svojej manželky stál nad rakvou svojej matky Zuzany Stehlovej. Zostal s ôsmimi deťmi.

V 19-ročnom manželstve sa Stehlovcom narodilo 9 detí. Prvé dve sa im narodili v Padine, ostatných sedem v Petrovci.

Keďže sa bolo potrebné o rodinu postarať, pán farár Stehlo sa už 4. januára 1832 oženil s Ludovikou Rohonyiovou, dcérou hložianskeho farára, ktorá v roku 1831 zostala sirotou, keďže jej otec Juraj Rohonyi umrel na následky epidémie cholery.

Z prvého manželstva sa Stehlovcom narodili deti v takomto poradí:

dcéra Zuzana (1815-) umrela mladá - vydala sa za Jána Rohonyiho, farára v Kulpíne
syn Ondrej (1816-1899) žil 83 roky - bol farárom v Dobšinej, Lúčenci a Budíne a seniorom novohradských cirkví

dcéra Johana Carolina (1818-1894) žila 76 rokov - vydala sa za Daniela Plachého, farára v Selenči

dcéra Rosina (1820-1861) žila 41 rok - vydala sa za Jána Bysterského, farára v Zmajeve

dcéra Carolina (1821-1823) žila 2 roky

syn Ján (1824-1912) žil 88 rokov - bol váženým farárom v Prešove, tiež seniorom.

syn Augustus (1826-) - bol obchodníkom a pri porážke revolúcie ako poručík zahynul

syn Jozef (1828-1897) žil 69 rokov - bol kaplánom v Petrovci 1855-1857. Nebol najlepšieho zdravia a tým sa začala jeho nádej v nástupe v rodnom Petrovci spochybňovať. Sväté kázne nebol schopný hovoriť, keďže stratil hlas a vrátil sa mu iba taký chrapľavý. Spomedzi toľkých synov a dcér ani jeden sa vo svojej Báčskej vlasti nemohol uplatniť. Smutný to osud pre opustených rodičov! Potom bol farárom v Hložanoch.

syn Corolus (1830-1878) žil 48 rokov - pravdepodobne farár v Ečke.

Z druhého manželstva boli nasledovné deti:

syn Daniel (1832-1833) žil 10 mesiacov

dcéra Paulina Ludovica (1833-1834) žila 4 mesiace

syn Emanuel (1834-1835) žil 5 mesiacov

dcéra Paulina (1836-1836) žila 9 dní

dcéra Emília Ludovica (1838-1870) žila 32 roky - vydala sa za Gabriela Belohorského, farára v Lugose a Novom Sade

dcéra Paulina (1840-1899) žila 59 rokov - vydala sa za Jána Bysterského, farára v Zmajeve

Ján Stehlo mal spolu 15 detí - 9 z prvého a 6 z druhého manželstva. V rokoch 1831 - 1836 utratil matku, manželku, dvoch synčekov a dve dcéry. Stál však aj nad rakvou ďalších troch dcér. Predišiel ho aj syn Augustus, ako to uvádza v kronike. Z 15 detí iba 7 z nich prežilo svojho otca.

Ale život išiel ďalej a on sa dožil požehnaného veku. Najväčším rodinným nešťastím Jána Stehlu je však skutočnosť, že sa všetci jeho synovia i napriek snahe otca zachovať rodinnú tradíciu, pomad'arčili.

Ako skutočný prorok vlasti temer nič iného nevykonal a viac nesplnil, iba že v nej dokonca života ostal a vydržal.

Umrel 13. januára v roku 1868, keď sa sa z milosti Božej dožil 80 rokov, 5 mesiacov a 17 dní. Jeho pohrebnú počesť 15. januára konali Simeon Beniač z Palanky, Fridrich Stelzer z Kysáča, Ján Tessényi z Bulkesu a Daniel Kolényi z Kulpína.

Hrob, kde sa nachádza rakva zosnulého v Pánu Jána Stehlu nie je hrob do ktorého bol roku 1868 pochovaný. Hoci bol pochovaný na novom (dnešnom) cintoríne, pri úprave cintorína jeho telesné pozostatky boli prenesené na miesto, kde dnes odpočíva. Nebyť orodovania vtedajšieho petrovského farára Pavla Škantíka, nebolo by dnes ani tohto hrobu. Pri prenášaní jeho rakvy sa konal jeho pohreb.

Dnes si, však z vďačnosti voči Pánu Bohu pripomíname osobnosť Petrovca a nášho cirkevného zboru Jána Stehlu pri 200-tom výročí uvedenia do kňazskej služby v Petrovci, v ktorej zotrval 50 rokov a pri 150-tom výročí jeho smrti.

Pán Boh predsa poslal svojho Syna, nie aby odsúdil svet, ale aby ho zachránil, spasil. Vždy dával cirkvi prorokov, apoštolov, reformátorov, svedkov viery, vodcov, ktorí nám zvestovali slovo Božie, kazateľov, akým bol aj Ján Stehlo.

Aj on patril medzi tých, čo list Kristov písali svojou službou a napísali nie čiernidlom, ale Duchom Boha živého, nie na kamenné dosky, ale na mäsité dosky srdc.

Aj my verme, vyznávajme, svieťme, buďme listom Kristovým, na doskách srdc písaným, ktorý má byť čitateľný, ktorý má byť čítaný... K tomu nám pomáhaj Boh: Otec, Syn i Duch Svätý, požehnaný na veky vekov. Amen.

Vypracoval Mgr. Ján Vida, farár petrovský
pri 200-tom výročí uvedenia do kňazskej služby v Petrovci a
150-tom výročí smrti Jána Stehlu